

— APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUË-ORI —

Abonamentul : 6 coroane (8 franci) — Redacția : str. Lemnelor 39. — Administrația : str. Lemnelor 44.

Un episod din războiul Transvaalului

...Căpitanul Berger se ridică pe scara șelei și rotindu-și privirea în preajma lui, cercă să pătrună grămada confuză de stânci și de tufișuri, părăginite și nedescurcate, unde detașamentul olandez căuta înzădar un drum pe care să poată să ajungă grosul trupelor adunate la Spitz-Kop sub ordinele generalului Joubert.

Noaptea începea deja să-și coboare umbrele. Soldații se bătuseră toată ziua și Boerii coafați cu pălăriile lor mari de păslă, înaintau cu greu purtând carabina pe umăr. Erau zdrobiți de oboseală, lihniiți de căldură și se aflau într-o mare turburare. Într-o mișcare de retragere a armatei, gonită după înălțimile munților Spitz-Kop de către trupele engleze comandate de generalul Colley, ei se aflau respinși în masivul muntos, tăiat de tovarășii lor. Și atunci strigau la întâmplare; bătălia trebuia să fie terminată acum; focurile de puști încetaseră și noaptea repede a regiunilor tropicale confunda valea în umbră.

Pe la oarele opt căpitanul Berger și cu 30 de tovarăși, pe cari îi comanda, trecuseră peste o movilă stâncoasă și se aflau de o dată la marginea unei câmpii întinse. În dosul lor virfurile munților se contopiau în întunerecul unui cer întunecat. La dreapta și la stânga se întindeau păduri dese, cuprinzând pășuni frumoase

și se scoborau până la țărmurile unui riu, ce strălucea în umbra nopții ca o dungă de oțel. Brume lăptoase furau stelele și se rostogoliau a lene unele peste altele cu toate că vântul nu sufla de loc; căldura era năbușitoare. Trestiele gigantice, din elestaie se mișcau de o dată și masse enorme se ridicau cu mare șgomot din apele mocirloase.

Soldații stătură din drum și să lăsară pe ici pe colea jos spre a se odihni; elefanții speriați din scaldel lor se întorceau greoi în pădure. De odată un om se ridică și zise:

— Văd o lumină!

— Aud tunul bubuind! adăogă un altul.

Toți priviră și ascutară. Un punct luminos se ivi în fundul întunerecului și se reflectă în apă. Un bubuit surd răsuna în depărtare spărgând liniștea nopții. Mica trupă înaintă spre focul semnalat și în scurtă vreme zăriră profilându-se dinaintea lor o casuță joasă. Căpitanul înaintă călare până la ușa ei și bătu într'insa cu patul carabinei. Lumina ce strălucea în dosul unui geam se stinse repede, un oblon se deschise și țeavă de pușcă apărură ca un șarpe în cadrul ferestrei.

— Cine e? întrebă o voce energetică în limba olandeză.

— Amici! răspuse ofiterul.

Pușca se trase înapoi, broasca ușei scârșni, canaturile ei se învârtiră și trei persoane se înfățișară înaintea căpitanului. întâiu un bătrân, cu părul alb, cu spinarea încovoiată și cu mâinile rezimate în cruce pe o veche pușcă de muniție. Apoi o femeie bătrână speriată și ținând între mâinile ei tremurânde o lampă, în urmă doi țărani voinici și după ei, mândrețe, o jună fată — o adevărată Olandeză, blondă și zurzulie, cu ochi albaștri.

Toți primiră pe soldați plini de bucurie.

— Nevastă, zise țeranul, prepară masa, iar tu, Catrino, du-te de adă brânză și bere.

Cele două femei se depărtară. Moșneagul închise iarăși ușa și călăuzi pe Boeri în sala cea mare cu grinzi late, ce lampa abia le lumina. În curînd găzdașii și oaspeții se aflau adunați în jurul mesei și se ospătau în tăcere.

Fermierul se uita la oaspeții săi cu bună-voință. stînd pe scaun și cu viguroasele sale mâni în lat puse pe genunchi, întrebă:

— Cum a mers lupta? Detunăturile puștilor se auzeau aci atât de tare că ne credeam în mijlocul bătăliei!

Ofiterul dete din umeri.

— Eu nu știu nimic, zise el. Am fost dspărțiți de restul armatei și din pricina nopții nu ne-am mai putut regăsi drumul.

— Ei bine! zise moșneagul, n'aveți de cât să urmați gârla. Sunt sigur că înainte d'a fi mers 10 mile veți fi găsit pe ai noștri.

— Sau pe englezi, zise un soldat.

Se făcu o tăcere. Dacă generalul Joubert era învingător se va putea umbla fără teamă; dar dacă din potrivă era bătut inamicul ocupa, probabil, toate trecătoarele.

O voce tinăra zise

— Căpitane, dacă doriți pot să vă informez eu. Toți își îndreptară privirile asupra Catrinei.

Cam palidă, dar foarte fermă, Catrina reîncepu să zică:

— Acolo, unde se va opri un om va trece o femeie și nimeni n'o să se ferească de mine.

Ea împreună mâinile în focul dorințelor ei. Căpitanul Berger se uită la bătrânul surprins de tăcerea lui, dar pironindu-și privirea pe fca lui, bătrânul boer zimbăia ciudat și zise cu orgoliu.

— Bine Catrino, bine fca mea, ai vorbit voinicește.

— Nu vă gândiți, zise căpitanul, leii, dușmanii, noaptea...

Un bubuit de tun care cutremură toată casa îi tăie vocea.

— ...Și furtuna! adăogă el.

— Patria are trebuință de toți copiii ei, răspuse fermierul cu receală.

Catrina dispăruse. În curte se auzi pașul unui cal. Ea intră radioasă.

— Slavă Domnului! strigă ea. Iată furtuna, acum sunt sigură c'am să pot să trec.

— Ești înarmată? întrebă tatăl.

Ea întinse mâna la o pușcă mare, dar căpitanul se ridică.

— Pentru o asemenea expediție, zise el, arma aceasta este foarte incomoadă. Luați pe cea de acolo, d-ră. Luați arma aceasta d-ră. Zicînd aceasta căpitanul puse mâna pe revolverul său și i-l oferă. Ea îl luă și-l puse în brâu.

— Am să ți-l aduc îndărăt, zise ea, am să ți-l readuc împreună cu vestea victoriei!

— D-zeu să te audă, ziseră ei.

Fata îmbrățișă pe părinții ei și eși. Tropotul calului ei resună tot mai slab. Căpitanul scoase ceasornicul și-l puse pe masă.

— La răsăritul soarelui, zise el, poate să fie deja îndărăt.

Și din momentul acesta nu se mai schimbă nici o vorbă.

Rezimată într'un colț, cu șorțul pe cap mama ei plîngea în tăcere.

* * *

Se făcu ziuă. Picături de apă scânteiară ca niște diamante pe frunzele largi spălate de ploaia nopții. Cu întâia cîripire a paserilor se redeschise din nou lupta.

Cei 30 de oameni ai căpitanului Berger fortificaseră ferma de ori-ce întimplare. Ei așteptau în-toarcerea Catrinei ca să știe dacă trecătorile erau libere. Timpul trecea și tinăra fată nu se mai întorcea. Fusese ea captivată, ucisă de inamic, sfâșiată de fiare? Mister.

De odată o detunătură se auzi în apropiere. Bocrii cu carabina pe umăr alergară într'acolo. Șeful lor îi reținu.

— Stați! Numai patru oameni!

Bătrânul fermier apăru cu pușca în mână.

— Eu în capul lor! zise el cu o voce răgușită.

Ochii săi, sub sprincenile încrunțate, scânteiară.

El se îndreptă, superb, hotărît.

Ofiterul consimți printr'un gest.

Cinci oameni se depărtară.

Trecu un sfert de oră. Nu se auzia în depărtare de cât pocnetele continue ale unor împușcături teribile, ce păreau că se depărtează.

— Iată'i! strigă cineva.

La întorsătura drumului, cei cinci emisari apărură purtând o povară. Mama scoase un țipet sfâșietor și se repezi la ei.

— E moartă? strigă Berger.

— Ba e vie! răspuse tatăl. Aide bătrâno, liniștește-te; nu e nimica.

Cu nenumărate îngrijiri, ei așezară pe Catrina în marele fotoliu de pae rezervat tatălui. Ea era acoperită de noroiu, cu vestimentele în sdrențe, visătoare și palidă;

dar ochii ei străluciau de o mare bucurie și buzele ei surideau.

— Ei bine! zise căpitanul îngrijat.

— Ați invins! murmură ea.

Și scoțând din cingătoare revolverul, îl întinse lui Berger.

Frumusețe.

— Mi-am ținut promisiunea, nu 'i așa? zise ea după un moment de repaos. Și m'ași fi întors mai repede, dacă calul meu, speriat, nu m'ar fi rătăcit. Am rămas leșinată pe loc; apoi mi-am revenit în fire și m'am tărit spre casă; în fine, sleindu-mi-se puterile am slobozit focul de revolver, care v'a făcut să veniți.

Căpitanul sărută mâna ei și respingând încet revolverul ce 'i întindea Catrina, zise:

— Păstrează-l ca amintire a acestei nopți teribile.

❖ · D o r m ! · ❖

*Dorm acum în sat cu toții
Somnu 'n brațe i-a cuprins —
Numai eu nu dorm de gânduri
Ce în mreaja lor m'au prins;*

*Lucru greu ne-așteaptă mâne,
Trebue ca oarecum
Să sdrobim fără de milă
Stânca ce ne stă în drum.*

*Vreau să fac ca să străbată
Soarele lui Dumnezeu
Cu lumină și căldură
Și aici în satul meu;*

*Se despic feresti în ziduri
Și în inimi să vărs foc —
Vremurile — acestea grele
Să le presăr cu noroc.*

*Vreau, dar' cine te 'nțelege?
Satul doarme — acumă dus,
Indeșert fără odichnă
Te încerci să-i ridici sus!*

V. B. Munteșcu.

Amintiri din războiu.

— Din albumul comemorativ publ. de O. G. Leca —

Brigada de roșiori comandată de briliantul și regretatul Colonel Crețeanu, în urmă General și adjutant regal, ocupase în timpul nopții terenul ce despărțea gorni-Dubnik de Dolni-Dubnik. Era vorba de a se tăia comunicațiunile între amândouă redutele turcești, din care una era formidabilă și a costat viața la mii de soldați și de ofițeri din cele mai frumoase regimente din garda imperială rusă.

Când atacul acestei redute începă, după ce mai întâiu a fost sdrobif de focurile convergente ale bateriilor ruse și române, noi, roșiorii asistarăm la un magnific și neuitat spectacol, care mi-a lăsat o eternă admirațiune, astăzi încă nealinsă pentru vitejia neîntrecută a învingătorilor și a învinșilor. Când artileria tăcu, aceste splendide regimente de infanterie de gardă se urcară la asalt, ofițerii cu mănuși albe, soldați superbi în ținuta lor mândră și în aliniere ireproșabilă, ofițerii ca în zi de paradă, însemnau pasul cu vocea și cu gestul. Acestea lucruri nu se uită nici odată, când cine-va a avut rara fericire de a-le vedea cu proprii săi ochi. Am înțeles în ziua aceea, cea ce pot fi trupele de elită și ceea ce li se poate cere.

Fără îndoială oamenii aceia gândeau, în acel moment, acest singur lucru: „Dumnezeu și împăratul ne privesc!“ — Dumnezeu fără îndoială a văzut; dar dacă

impăratul ar fi putut vedea, inima i-ar fi saltat de o legitimă mândrie. Indată după luarea redutei, am fost cel dintâiu, care am intrat călare pentru a o cerceta: groaznic și neuitat spectacol. Câte-va zecimi de prizonieri turci singuri supraviețuitori, în grupuri triste, resemnați, mândri și frumoși sub uniformele lor rupte și mânjite prin luptă, prin foc și sânge. În mijlocul redutei, barace cari ardeau încă; pretutindeni movilele de cadavre turcești și rusești, printre cari oameni tineri și frumoși, ofițeri ruși încă cu mănuși albe ca pentru bal, adormiți în somnul din urmă, în uniformele lor bogate, și noi. Multe cadavre groaznic mutilate și îmbucătățite de ravagiile artileriei. Vite și cai cu pantece deschise, lăsând să le iasă măruntaele, căci în aceasta redută turcii aveau boi și un escadron de cavalerie, ai cărui cai inspăimântați de mitralie și de sgomotul de la începutul atacului, rupseseră legăturile lor și se puseră pe fugă în încinta parapetelor, mărind astfel greutatea și pericolele eroicilor apărători. Intr'un cuvânt, toate ororile și toate mărețiile războiului. Am văzut aceasta cu ochii mei, și am păstrat o amintire așa de clară, că după două-zeci și cinci de ani (cum trece timpul!) puteți considera această povestire, făcută în fuga condeiului, ca o fotografie instantanee.

II.

A doua amintire datează tot din aceea zi, puțin înainte de luarea redutei.

Un cordon de vedete de roșiori fusese așezat din zori, între două redute turcești, cea de la Gorni și cea de la Dolni-Dubnic. Eram sergent, voluntar pentru războiu și tocmai de serviciu la avant-posturi, în acea dimineață. Indată ce se ivi ziua și ceața bulgărească (Oh! ce ceață!) se răspândi, turcii începură a trage pe țintele roșii așezate mult prea aproape de parapetele lor, din spre Dolni-Dubnik și cari nu erau armați pentru a răspunde, decât cu carabine-musquetoane bătând la

400 metri și încărcându-se cu cartușe de carton! — E istoric!...

Astfel bietețele ținte nici nu răspuseră. Gloanțele de Martini, Winchester, obuse din când în când și șrapnele la discreționare, ne fură servite timp de o oară și trei sferturi (am consultat ceasornicul) fără mare rezultat, căci Turcii trăgeau prea iute și prin urmare rău. În timpul acestei oare și trei sferturi, în care serviciul măslii a mă plimba pe linia vedetelor, mărturisesc în mod legal, că mi-a trebuit toată voința de care eram capabil, amorul propriu și ținuta pe care o poate da educațiunea într'un anume mijloc, conștiința datoriei și a responsabilității, pentru a-mi conserva sângele rece și a îm-

O grădină publică în Vatican.

blânzi acel animal, ascuns adine în fundul inimei ome-nești, și care se chiamă frica.

Știu bine, că nu vor lipsi eroi, cari vor să zică, că n'au cunoscut-o nici odată, și care să plângă slăbi-ciunea mea, atât de naiv mărturisită de mine. Le fac complimentul meu foarte sincer, dar mi-am propus de a nu spune de cât adevărul în aceste rânduri și o spun ast fel cum este.

Deci, iată-mă inspectând redutele cu acompanyamentul acestei muzici șuerătoare și tunânde. De odată opresc calul, care părea mai puțin resemnat ca mine

(un bun, solid și cu minte cal, răspunzând la numele de Ploșteanu.) înainte unui soldat din roșiorii noștri, întors cu fața spre inamic, voinic, sănătos și superb flăcău de la noi: în mijlocul gloanțelor cari șuerau la urechile lui și îi făcea calul să tresară la fie care moment, sub șrapnelele cari se spărgeau din când în când de asupra capului său, mânca liniștit și în tihnă o bucată rea de pesment tare ca piatra, și o bucată de cașcaval.

Următorul mic dialog se deschise între noi: — Eu. Poftă bună, băete! oare ți-e atât de foame? —

El. Mi-e foame, Domnule Sergent. — Eu. Dar știi tu, că muștele astea care sbârnăie în jurul nostru, sunt gloante și că fie care din ele te poate înțepa de moarte? — El, cu cea mai surizetoare liniște și urmând a mânca cu poftă: Cine are zile trăește, cine n'are zile moare!... Eu, foarte mișcat în mine: Ei bine băete, să trăești!

Și îmi urma inspectiunea.

Acești soldați au făcut pe colonelul Gaillard, ofițerul francez atașat la marele nostru Stat-major pe

timpul rășboitului, să zică: „Cu cinci sute de mii de oameni ca aceștia, bine comandați, se poate întreprinde eucerirea lumii!“

Frumoasa laudă de depus, ca o recompensă și laur de victorie și de amintire, pe morinutul acelor cari, acum douăzeci și cinci de ani, udară cu sângele lor de soldați și patrioți, tinăra plantă a independenței și a renașterii noastre naționale.

Constantin Bălăceanu,
căpitan în retragere

✦✦✦ Todoran. ✦✦✦

— Episod din istoria regimentului de graniță dela Năsăud. —

Impărăteasa Maria Teresia, ajungând pe tronul Habsburgilor, se vedea amenințată din toate părțile de dușmani puternici. Tineră cum era, dar sta rezolută întru a-și apăra moștenirea cu puterea armelor. Aceasta nu era lucru ușor după organizațiunea de atunci a oștilor. Armata permanentă era o instituțiune nu în de ajuns împănintinită! Nobilimea avea o mulțime de privilegii, cari o desvătaseră de a purta armele. Jobagii erau în mâna boierilor, dar nu ea să-i învețe a se bate cu dușmanii țării.

Cu toate aceste neajunsuri împărătesei îi succese a-și organiza o armată, care a fost întrebuințată cu folos în războaiele avute cu lacomii săi vecini. Mai erau însă și alte nenorociri pe acele vremuri, mai ales pentru populațiunea dela hotarele de miază-zi și răsărit ale țărilor. Din acestea părți a fost lăsat de soarte să vie de mule ori năpastă asupra locuitorilor din țările dela Dunăre. Turcii erau oare cândva periculoșii vecini. Mai erau și Tătarii, dar pân' atunci își perdură din groază. Un al treilea flagel, poate cel mai stricăcios când venia, era ciurma.

Pentru a se apăra de acești 3 dușmani grija domnitorilor a fost, ca la hotarele țărilor să se îngrădească cât se poate de bine. Acest fel de apărare nu era nou pe timpul Mariei Teresia. Ideea înființării miliției de graniță a fost practizată încă pe timpul regelui Matia, primul domnitor al Ungariei, care s'a îngrijit de armată permanentă. El a înființat o astfel de miliție confiniară în Croația și Bosnia câtă ajunsese după împrejurări sub coroana Ungariei. Urmașii lui mai puțin vrednici întrelăsat a continua cu acest fel de apărare contra primejdioșilor dușmani. Mohaciul le-a adus aminte de acest lucru, dar era târziu. A trebuit să se strecoare multă vreme până Turcii au fost scoși de pe teritoriul acestor plaiuri. A costat multe

lupte și multe jertfe până s'a putut ajunge la pacea dela Pasarovitz (1718.) Scăpată odată țara de acești oaspeți neplăcuți, nu era nimic mai natural, decât să se iee măsurile de lipsă, ca de altă dată să putem fi scutiți de molestătoarea lor visită.

Maria Teresia și cu sfetniciei săi, văzând acest lucru, s'a apucat de înființarea miliției confiniare de a lungul frontierelor dela sudul monarhiei. Până la a. 1760 s'au înființat și organizat nu mai puțin ca 14 regimente de granițeri la hotarele Dalmației, Croației, Slavoniei și trecând peste Dunăre în Banat până la munții Transilvaniei. Acest lanț nu era de ajuns pentru a se ști în siguranță. Planul mai departe era ca lanțul să se prelungească în formă de semicerc dealungul granițelor Ardealului până către Maramureș, mai făurindu-se belciugi din regimente de granițeri.

Intențiunea era bună. Numai cât realizarea planului era împreunată cu multe greutăți! Poziția de drept a Ardealului, ajuns nu de mult în mâna Habsburgilor, față de celelalte țări, era gingașă. Curtea voia ca să iee în considerație și legile acestei țări, pentru a încunjura ori ce pricini de nemulțumire. O altă pedecă era că între națiunile, cari formau statele de atunci ale țării, era un mare antagonism. Afară de aceea nobilimei nu-i venia la socoteală să scape din mână atâtea moșii și atâtea puteri de muncă, și ce era mai mult, să se mai creeze oameni liberi, cari să reclame aceleași drepturi omenești. Ba în mâna acestor oameni să fie și armele.

Pentru curte erau însă multe avantagii. Avea organe de siguranță locală. Avea o barieră puternică în calea năvălitorilor. Avea barieră contra ciumei și în cas de lipsă putea lua cele mai eficace măsuri sanitare spre a împedea lățirea acestui rău.

Încercarea cu regimintele deja înființate dovedise,

că în timp de războiu să poate avea o armată bine instruită și disciplinată, care în timp de pace nu costă nimic. Militarizarea familiilor de țerani aducea cu sine și o clasă de oameni liberi, care putea să mai înfrâne multe excese ale lacomei aristocrației. De aici urmează, că pedecile și rezistența cea mai mare s'a făcut contra militarizării din partea aristocrației.

Curtea nu dote îndărăț. Incepu numai decât la realizarea planului său, de a întinde lanțul de grănițeri, dela Poarta de fer către Turnu-roș prin ținutul Făgărașului și a Brașovului, de aici prin secuime până la Rodna. Elmentul din care să se asenteze noii militari în aceste locuri, era Românii și Sécuii. Anume era contemplată înființarea a lor câte 2 regimente de infanterie și unul de cavalerie din Români și Sécui.

Gubernator al Ardealului era pe atunci contele Ladislau *Kemény*. Acesta răspuse curții, că militarizarea se poate face numai cu învoirea dietei. Maria Teresia părăsise ideea de a lua în considerare astfel de formalități, iar guvernatorul fu trimis în pensiu. Inmediat împărăteasa denumi ca comandant general al trupelor din Ardeal pe generalul *Buccov*, pe care fără de a se convoca dieta pentru a alege guvernator, îl investi și cu funcțiunea de președinte al guvernului. Acest general era încredințat cu organizarea miliției de grănițeri. Se poate presupune, cu câtă dragoste va fi fost primit din partea aristocrațiilor, cari se așteptau la conchemarea dietei.

Ca curtea să nu poată fi învinuită, că ia muncitorii din mâna domnilor, ea a luat în combinațiune mai ales acele ținuturi, care n'au ajuns nici odată în iobăgie. Iar mai înainte de toate s'a informat dela locuitori, dacă sunt aplicați a lua armele.

Între ținuturile luate în această combinație a fost și ținutul Năsăudului în care s'a organizat regimentul al II. de grănițeri. Din istoria acestuia povestesc aci un remarcabil episod foarte puțin cunoscut în lumea mare.

Regimentul dela Năsăud a fost organizat din populațiunea alor 44 de comune, situate pe valea Someșului, a Bărgăului și a Monorului. Aceste 44 comune la un loc sunt cunoscute sub numirea de *districtul Năsăudului*.

Nu toate însă au fost militarizate de odată. Inceputul s'a făcut cu cele de pe valea Someșului, aparținătoare la vechiul *districtus Rodnensis*. Aceste 22 comune curat românești, în toate timpurile s'au conservat libertatea, având din primele zile ale regatului Sf. Ștefan menirea de a apăra plaiurile — figurau ca *miliție castrensă*, Ținutul lor în secolul al XV a fost încorporat la districtul Bistriței, care forma parte din *fundul regiu*. Condițiunea a fost, ca locuitorii lor să guste în totdeauna aceleași libertăți ca și Sașii. Dar cu timpul

au pierdut multe din aceste libertăți și au ajuns în conflict cu Sașii, cari le luasera mai mulți munți și i-au trecut în mâna câtorva familii din Bistriță.

Chiar pe timpul executării planului de militarizare era în curs un proces de acest fel între comunele someșene și cetatea Bistrița. Oameni de inimă și jertfitori pentru binele poporului n'au lipsit nici pe acele vremi. S'a aflat un bărbat harnic, al cărui nume e prea puțin cunoscut și cufundat de mult în negura uitării, chiar în acel ținut, unde ar trebui să fie binecuvântat. Este Ștefan *Cute* din Feldru. Acesta, în înțelegere cu alți fruntași din comunele neîndreptățite, înaintă jalbă la guvernul din Sibiu. Ne fiind ascultat acolo merge la Viena. O comisiune trimisă dela curte să cerceteze denunțările contra unor abuzuri, făcute la municipiul Bistriței, a fost însărcinată să iee în cercetare și cearta dintre comunele someșene și municipiul Bistriței.

Comisiunea a lucrat la fața locului în Iunie și Iulie 1761. S'au făcut fel de fel presiuni și amenințări asupra Someșenilor. *Cute* a fost citat de 2 ori înaintea comisiunii. S'a prezentat, însă numai însoțit de alți 100 țovărăși în câțva armați, înaintea comisiunii s'a prezentat numai după ce aceasta a dat 2 obstacole soților săi, cari îl așteptau afară.

Cute a apărut cu multă vrednicie cauza înaintea comisiunii. Bistrița n'a putut dovedi cu nimic presupusele sale drepturi. Cu un prilej *Cute* a declarat, că someșenii sunt gata să se militarizeze.

Militarizarea era un ghimpe de nesuferit și în ochii bistrițenilor. Cât ar fi putut n'ar fi lăsat nici ei ceea ce aveau în mână. Din pricină că militarizarea era adusă în legătură și cu vinătoarea după suflete — proselitismul — se temeau, ca nu cumva să fie prigoniți pentru protestantismul lor, și să fie aștrânși să-l părăsească. Ce neliniște mare trebuia să chinuiască în acele timpuri pe capul unei țeri, când știa, că e răspunzător pe ceea lume pentru atâtea suflete, cari nu trăiesc în credința cea adevărată sub sceptrul său! Pe de altă parte se știe, că ce a fost în stare să facă fanaticismul din oameni, când a fost vorba de convingerile lor religioase.

Mănecând din aceste vederi Sașii au făcut mare rezistență. Dar nu intr'ată pe față, pentru-că fiind încurcați cu denunțările, pentru a căror cercetare a fost emisă comisiunea amintită, aveau frică de mânia Vienei. Pentru a zădărnici s'au usat de mijloace neiertate. Și aceasta le-a succes cu atât mai mult, cu cât aveau a face cu Românii, cari țin pe moarte pe viețată la convingerile lor religioase.

(Va urma.)

Victor Onișor.

C R O N I C A.

Luceafărul, revistă literară, a început să apară cu 1 Iulie n. în Budapesta. Redacția și administrația: VI strada Vörösmarty 60 a. Apare la 1 și 15 a fiecărei luni. Abonamentul pe an 10 cor. — Salutăm cu bucurie aparițiunea organului tinerimei noastre academice, a cărei lipsă s'a simțit de atâta timp. Dorim din suflet, ca în jurul acestei reviste să se grupeze toate puterile noastre tinere, iar mai ales tinerimea academică să aibă un loc de întrunire, să nu mai aibă nevoie de cunoscuta „Charta rotunda.“ — Numărul 1 și 2 se prezintă foarte bine, materialul literar e bine ales, ilustrațiunile sunt bune și tiparul e bine îngrijit. Comitetul de redacție, în fruntea căruia se află ca redactor-șef d-l. *Alexandru Ciura*, precum și șirul colaboratorilor anunțați pân'acum, ne îndreptătesc la multe speranțe.

Programa școlii de fete a Asociațiunii pe anul școlar 1901/2 publicată de directorul Dr. Vasile Bologa a apărut de câteva săptămâni. Neavând în numărul trecut spațiu să dăm cronică abia acum suntem în poziție să dăm câteva notiții despre această programă. În partea introductivă conține studiul: Prin labirintul de peșteri dela St. Canzian și Divaca în Carst (impreziuni și reflecțiuni geologice) de prof. Victor *Pacală*, autobiografia fostului profesor al școlii *Ioan Popovici*, conține apoi discursul rostit la închierea solemnă a. anului școlar 1900/901 de dir. Dr. V. Bologa, discursul rostit tot atunci de delegatul asociațiunii de. N. Togan. Din datele școlare estragem următoarele: Personalul școlii și internatului constă din: director, 2 învățătoare ordinare definitive, un învățător ordinar provisor, 2 învățătoare auxiliare, 2 cateheți, 7 instructori, și instructoare, directoara internatului. Numărul elevilor a fost în cl. I. 20, cl. II. 17, cl. III. 29, cl. IV. 25, în cursul complimentar 4, în internat au fost 57eleve — Examenle anuale au fost din 23—26 Iunie.

Poesii de Victor Vlad dela Marina au apărut în editura desp. Lugoj al Asociațiunii sub îngrijirea dlui Dr. Valeriu Branisce. Volumul de 66 pagini cuprinde *Bănățenești* și *Intocmiri*, cele dintâi scrise în jargon bănățenesc. Acest volum cuprinde poeziile publicate de prea de vreme regretatul poet în foiața ziarul „Dreptatea.“ Studenții escursionisti în septembrie 1894 la congresul dela Constanța își vor aduce aminte de dragutul tip al poetului Vlad, pe atunci în serviciu pe bricul „Mircea“ ca ofițer în marina română. Cu câtă bucurie a salutat și a condus el pe atunci pe frații de peste munți, cari au vizitat bricul Mircea. În numărul viitor vom da câteva poezii din volumul, de care vorbim.

Meteor roman de Vasile E. Moldovan a apărut în Budapesta și se poate comanda dela autorul în Turda cu 1 Cor. — Cetitorii noștri vor primi cu bucurie apa-

rițiunea acestui interesant roman scris de colaboratorul nostru, din a cărui pană au cetit interesanta nuvelă „Raze de lună“ și mai multe poezii subsemnate numai V. E. M. Acum când d-l Moldovan s'a prezentat în public cu o lucrare în stil mai mare, care dă dovadă de un talent real. Salutăm pe autor și îi dorim, ca lucrările viitoare să dovedească mai mult, că avem de a face cu un scriitor, care ne îndreptătește la cele mai frumoase speranțe. — Romanul *Meteor* e basat pe știința spiritismului și a alchimiei.

Recomandăm cetitorilor noștri să-și comandeze această lectură atât de plăcută și interesantă.

Poesii și novele nr. 1 din biblioteca literară a ziarului „Libertatea“, conține o drăguța novelă, Nunta reporterului, și 2 poezii. Se dă ca premiu abonenților „Libertații.“

Dr. Dionisiu Login a făcut cu succes în luna Iunie censura de avocat la tabla r. din Tîrgul Mureșului. De câteva zile a deschis cancelarie advocațională în Bistrița, Strada nouă din jos nr. 14. Dorim noului avocat mult succes în spinoasă carieră de apărător al drepturilor poporului.

Societatea fondului de teatru român își va ținea adunarea generală din anul acesta în orașul nostru în zilele de 7 și 8 Septembrie. Inteligența noastră s'a organizat alegând comitetele aranjatoare pentru învartire, banchet, concert-teatru etc. Tinerimea va juca o piesă teatrală.

Nr. 339 1902

Publicațiune de licitare minuendă.

Edificiul principal al școlii elementare populare fundaționale din Monor, susținută de fondul central școlastic din districtul Năsăudului, este a-să clădi din nou cu suma de 25.400 Cor. 44 fil. statorită din partea oficiului n. reg. de edile din Bistrița.

Pentru asigurarea întreprinderii clădirii amintite se publică licitare minuendă cu oferte închise, care să va ținea în 24 Iulie 1902 la 10 oare a. m. în localitatea susnumitului fond.

Doritorii de a licita se provoacă a-și înainta ofertele închise, provăzute cu vadiul de 5% corăspunzător condițiilor speciale de licitare, — referitoare la executarea lucrării amintite — până la 10 oare a. m. a zilei defipte cu atât mai virtos, pentrucă ofertele întârziate nu să vor considera. —

Planul, preliminarul de spese și condițiunile speciale a lucrării din cestiune, se pot vedea zilnic în oarele oficioase în cancelăria fondului școlastic central din Năsăud. —

Din ședința comisiei administratoare a fondului școl. central din districtul Năsăudului ținută în

Năsăud la 9 Iunie 1902.

Gerasin Domide

președinte.

Dr. Nestor Simon

secretar.